

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TASVIRIY SAN'ATNI O'QITISH METODIKASI

Yuldasheva Nilufar Ibrohimovna,

O'zMPU PhD, dotsenti

gul_nilufar@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga tasviriy san'atni o'qitishda zamonaviy pedagogik mahorat va innovatsion texnologiyalarning uyg'unligi tadqiq etilgan. Tadqiqotning maqsadi ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi doirasida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini oshirish va dars sifatini yaxshilash usullarini ishlab chiqishdan iborat. Ishda ilg'or pedagogik tajribalarni tahlil qilish, siklografiya, okulografiya va multimedia vositalarini qo'llash metodologiyasidan foydalanilgan. Natijada, vizual texnologiyalar va raqamli animatsiyalardan foydalanish o'quvchilarning badiiy idrokini kengaytirishi hamda uzoq muddatli xotirani shakllantirishi isbotlangan. Xulosa sifatida, boshlang'ich ta'limda tasviriy faoliyatni samarali tashkil etish uchun o'qituvchidan yuksak pedagogik texnika va innovatsion metodlarni dars mavzusiga mos tanlash mahorati talab etilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: konsepsiya, ta'lim, pedagogik mahorat, tasviriy san'at, ijodkorlik, multimedia, innovatsion texnologiyalar, siklografiya, okulografiya.

Аннотация. В данной статье исследуется гармония современного педагогического мастерства и инновационных технологий в преподавании изобразительного искусства учащимся начальных классов. Целью исследования является разработка методов повышения профессиональной компетентности будущих учителей изобразительного искусства и улучшения качества уроков в рамках концепции развития системы образования до 2030 года. Методология включает анализ передового педагогического опыта, а также использование циклографии, окулографии и мультимедийных средств. В результате доказано, что использование визуальных технологий и цифровых анимаций расширяет художественное восприятие учащихся и формирует долгосрочную память. В заключении обосновано, что эффективная организация изобразительной деятельности в начальном образовании требует от учителя высокой педагогической техники и умения подбирать инновационные методы в соответствии с темой урока.

Ключевые слова: концепция, образование, педагогическое мастерство, изобразительное искусство, творчество, мультимедиа, инновационные технологии, циклография, окулография.

Abstract. This article explores the harmony of modern pedagogical skills and innovative technologies in teaching fine arts to primary school students. The aim of the research is to develop methods for improving the professional competence of future fine arts teachers and enhancing the quality of lessons within the framework of the concept of developing the education system until 2030. The methodology involves the analysis of advanced pedagogical experiences, as well as the use of cyclography, oculography, and multimedia tools. As a result, it is proven that the use of visual technologies and digital animations expands students' artistic perception and forms long-term memory. In conclusion, it is substantiated that the effective organization of visual activities in primary education requires high pedagogical techniques and the ability of the teacher to select innovative methods in accordance with the topic of the lesson.

Keywords: concept, education, pedagogical skill, fine arts, creativity, multimedia, innovative technologies, cyclography, oculography.

Kirish. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi ijtimoiy soha va iqtisodiyot ehtiyojlaridan kelib chiqib, ta'lim sifatini yaxshilash va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashni maqsad qilgan. Zamon rivojlangani sari sifatli ta'limga bo'lgan ehtiyoj pedagogik mahorati yuqori bo'lgan o'qituvchilarga talabni

oshirmoqda. San'at insoniyat ma'naviy madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, u musiqa, teatr va tasviriy san'at orqali inson tuyg'ularini aks ettiradi. Tasviriy san'at real borliqni badiiy obrazlarda, predmetlarning tabiiy shakli va fazoviy joylashuvini umumlashtirgan holda ifodalaydi.

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish ko'p jihatdan o'qituvchining pedagogik mahorati va metodik tayyorgarligiga bog'liq. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, badiiy tafakkurini rivojlantirish hamda ijodiy qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan shu davrda bola shaxsining estetik qarashlari, tasavvuri va dunyoqarashi shakllanadi.

San'at insoniyat madaniyatining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u insonning ichki kechinmalari, his-tuyg'ulari va estetik qarashlarini aks ettiradi. Tasviriy san'at esa borliqni badiiy obrazlar orqali ifodalashga xizmat qiluvchi san'at turi bo'lib, u rang, shakl, kompozitsiya va fazoviy tasvir vositalari orqali real hayotni aks ettiradi. Tasviriy san'at orqali o'quvchilar nafaqat rasm chizishni o'rganadilar, balki ularning kuzatuvchanligi, tasavvuri va estetik didi ham rivojlanadi.

Boshlang'ich sinflarda tasviriy san'atni o'qitish jarayoni o'quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirish, ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish hamda ularni estetik tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu sababli tasviriy san'at darslarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Pedagogik mahorat o'qituvchining ijodkorligi, nutq madaniyati va o'quvchilar bilan hamkorlik qilish taktikasi majmuidir. Boshlang'ich sinflarda tasviriy san'atni o'qitishda o'qituvchidan nafaqat rasm chizish, balki o'quvchilarning xatolarini tahlil qilib, ularga mos metodik yo'nalish bera olish talab etiladi. Tadqiqot jarayonida innovatsion axborot va metodik ta'minotning mavjudligi o'rganildi. Metodologiya sifatida siklografiya (harakat kinematikasini qayd qilish), okulografiya (ko'z harakatlarini qayd qilish) va multiplikatsiyalash (grafik tasvirlar ketma-ketligini bajarish) usullaridan foydalanish taklif etiladi.

Natijalar. O'quv jarayoniga multimedia texnologiyalarini (tovush, video, grafika, animatsiya) olib kirish dars samaradorligini keskin oshirishi aniqlandi. Multimedia vositalari o'quvchilarga vizual tushunchalarni uzoq muddatli xotirada saqlab qolish imkonini beradi. Tajribalar shuni ko'rsatadiki, bolalar anonim tarzda taqdim etilgan tasvirlarni ularning estetik fazilatlariga qarab ajrata oladilar. Shuningdek, o'quvchilarning badiiy didini shakllantirishda model sifatida tan olingan ustalar (masalan, A. Gorkiy, N. Altman) ishlaridan foydalanish ijobiy natija beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tasviriy san'at darslarida multimedia texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Multimedia vositalari orqali taqdim etilgan tasvirlar, animatsiyalar va videomateriallar o'quvchilarning vizual idrokini kuchaytiradi hamda ularning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Multimedia texnologiyalaridan foydalanish quyidagi pedagogik natijalarga olib keladi:

o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasi oshadi;

vizual materiallar yaxshiroq eslab qolinadi;

ijodiy fikrlash rivojlanadi;

tasviriy faoliyatga qiziqish kuchayadi.

Tajriba jarayonida o'quvchilarga turli xil tasviriy materiallar taqdim etildi. O'quvchilar ushbu tasvirlarni estetik mezonlar asosida baholab, rang uyg'unligi va kompozitsion tuzilishiga qarab ajrata oldilar. Bu esa o'quvchilarning estetik idrok qobiliyati rivojlanayotganligini ko'rsatadi.

Muhokama. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning badiiy ijodiy faoliyatini tashkil etishda metodlarni mavzuga mos ravishda tanlash lozim. Multimedia yordamida o'tkazilgan vizual sayohatlar bolalarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni o'rganishga bo'lgan hayajonini oshiradi. Juftlikdagi tasvirlarni taqdim etish orqali bolaning rangga bo'lgan munosabati va tanlov o'ziga xosligi darajasi aniqlanadi. Mazkur jarayonda o'qituvchi o'quvchilarning qiyinchiliklarini baham ko'rishi va yangi imkoniyatlarni ko'rsatib berishi ta'lim sifatini ta'minlaydi.

Tasviriy san'at darslarida o'qituvchining pedagogik mahorati alohida ahamiyatga ega. O'qituvchi o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rag'batlantirishi, ularning qiziqishlarini qo'llab-quvvatlashi va har bir o'quvchining individual qobiliyatlarini rivojlantirishga e'tibor qaratishi zarur.

Xulosa. Boshlang'ich sinflarda tasviriy san'atni o'qitish o'quvchilarning estetik tarbiyasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va multimedia vositalaridan foydalanish tasviriy san'at darslarining samaradorligini oshiradi hamda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'atni o'qitish jarayonida innovatsion pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning badiiy tafakkuri, estetik didi va vizual idrokini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu sababli tasviriy san'atni o'qitish jarayonida o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, zamonaviy metodlarni amaliyotga joriy etish hamda multimedia texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdirasilov, S. F., & Maxkamova, S. B. (2026). Tasviriy san'at darslarida badiiy idrokni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. *Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal*, 9(1), 11-16.
2. Maxkamova, S. B. (2026). Pedagogical conditions for the preparation of future teachers of fine arts for the artistic analysis of the works of Chingiz Akhmarov. *International Journal of Artificial Intelligence*, 6(02), 188-193.
3. Muratov, X. X. (2023). Achieving educational efficiency through organizing, managing and supervising independent education of fine arts. *Current Research Journal of Pedagogics*, 4(05), 20-27.

4. Talipov, N. (2024). Amaliy san'at darslarida naqsh kompozitsiyalarini chizish. *Journal of Culture and Art*, 2(1), 4-12.
5. Xudoyberdiyev, P. *Tasviriy san'at darslarida faoliyat turlari aloqadorligi asosida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning metodik asoslari*.
6. Maxkamova Saodat Baxtiyarovna. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS FOR THE ARTISTIC ANALYSIS OF THE WORKS OF CHINGIZ AKHMAROV. (2026). *International Journal of Artificial Intelligence*, 6(02), 188-193.
7. <https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai/article/view/10660>
8. Расулов, М. А. (2020). Маликов Козим Гафурович; Жаббаров Рустам Равшанович." Прикладное искусство и художественно декоративное искусство. jabbarov , R., & Rasulov , M. (2021). FURTHER FORMATION OF STUDENTS' CREATIVE ABILITIES BY DRAWING LANDSCAPES IN PAINTING. Збірник наукових праць ЛОГОΣ. <https://doi.org/10.36074/logos-30.04.2021.v2.09>
9. TALIPOV, N. (2024). AMALIY SAN'AT DARSLARIDA NAQSH KOMPOZITSIYALARINI CHIZISH . *Journal of Culture and Art*, 2(1), 4-12. Retrieved from <https://imfaktor.com/index.php/jocaa/article/view/919>
10. Muratov Xusan Xolmuratovich,. (2023). ACHIEVING EDUCATIONAL EFFICIENCY THROUGH ORGANIZING, MANAGING AND SUPERVISING INDEPENDENT EDUCATION OF FINE ARTS. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS*, 4(05), 20-27. <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-04-05-03>
11. Махкамова Саода Бахтияровна. (2026). ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНЫХ ИСКУССТВ К ХУДОЖЕСТВЕННОМУ АНАЛИЗУ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЧИНГИЗА АХМАРОВА. *IQRO INDEXING*, 19(02), 387-392. <https://worldlyjournals.com/index.php/IFX/>
12. TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA BADIY IDROKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ShART-ShAROITLARI Sunatulla Fayzullaevich Abdirasilov, Saodat Baxtiyarovna Maxkamova .Vol. 9 No. 1 (2026): *Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal* 11-16 <https://wosjournals.com/index.php/ptj/issue/view/56>

NOKIS MAMLEKETLIK
PEDAGOGIKALIQ INSTITUTI
N M P I
1934